

*З подякою Дженет Джонсон, що вчила мене писати оповідання,
і Сноу Ланглі Гауш, що колись давно навчала мене поезії
в лос-анджелеській середній школі, і Джекові Гассу,
що не дуже давно допомагав мені в роботі над цим романом.*

• П р о л о г •

Перш за все, був жовтень — незвичайний місяць, як на хлопців. Інші місяці не те що звичайні. Вони просто добрі чи погані, як пірати кажуть. Ось, наприклад, вересень поганий — починаються шкільні заняття. Серпень непоганий — до уроків ще купа часу. Липень... Липень справді чудовий: ані слова про школу. Найкращий, тут не сумнівайся, таки червень: шкільні двері розкрилися навстіж, і до вересня ще мільярд років.

А ось жовтень. Уже місяць ходиш до школи, звик до віжок, то й лямку легше тягти. Вже є час поміркувати, яку б то гидоту підкинути на ганок старому Прікеттові. Або ж про те, як у надвечір'я тридцять першого, перед Днем усіх святих², одягнеш кудлатий мавпячий костюм до осередку Молодіжної християнської спілки³. А коли вже доходить до двадцятих чисел місяця і над пропахлими димом сутінками нависає помаранчево-попелисте небо, здається, що ніколи не настане Геловін⁴ із розсипом відьомських мітел та лопотом простирадел навколо.

Та одного довгого, понурого, дивного й схибленого року Геловін настав дочасно — двадцять четвертого жовтня, о третій ночі.

На той час Джеймсові Найтшейду, мешканцеві будинку № 97 на Дубовій вулиці, було тринадцять років, одинадцять місяців і двадцять три дні, а Вільямові Галловою, сусідові, — тринадцять років, одинадцять місяців і двадцять *чотири* дні.

Їх обох майже торкалося чотирнадцятиліття, ось-ось воно затремтить у руках.

Цього жовтневого тижня випала ніч, за яку хлопці подорослішали і назавжди розпрощалися з дитинством...

ПРИБУТТЯ

Частина перша

• 1 •

Продавець громовідводів нагодився якраз перед бурею. На схилку хмарного жовтневого дня він ішов вулицею Ґрінтауна, що в Іллінойсі, позираючи через плече. Десь не дуже далеко величезні блискавиці лупили в землю. Десь там нікуди було дітися від грози, схожої на ікласте чудовисько.

Отож торговець подзенькував та побрязкував мудрованими залізячками, схованими у здоровенній шкіряній торбі, прикликував їх біля кожної попутної оселі, аж доки дістався до абияк викошеного моріжка.

Зрештою, не у траві річ. Мандрівний крамар звів очі. А ось — два хлопці, що отам на траві наполомому схилі. Однакового зросту і статури, майструють вербові свистки й балакають про колишне та майбутнє, раді, що за минуле літо, поки не дійшло до шкільних занять, встигли вмочити пальці геть у всіх ґрінтаунських подіях і наслідити на кожній стежці звідси до озера, а звідти аж до річки, відколи школа почалась.

— Здоров, хлопці! — озвався прибулець в одязі кольору грози. — Дорослі вдома?

Хлопці похитали головами.

— Ну, а самі маєте гроші?

Хлопці похитали головами.

— Гарзд...

Торговець посунув далі, але через два-три кроки спинився й зіщулювався. Зненацька він ніби відчув потилицею невідривний погляд — чи то вікон будинку, чи то холодного неба. Поволі обернувся й втягнув носом повітря.

Вітер торохтів гілками оголених дерев. Промінець пробився у шпарину між хмарами й позолотив останні листки на дубах. Та ось сонце сховалося, золото зникло і повітря посіріло. Отямившись від зачарування, прибулець стрепенувся й поволі рушив до хлопців.

— Як тебе звати, хлопче? — спитав він.

Один із них, біляво-білий, як молоко чортополоху, прискалив око, перехилив набік голову й зиркнув на торговця другим оком — осяйним і чистим, неначе краплина літнього дощу.

— Вілл, — відповів він. — Вільям Галловей.

Грозовий торговець напівобернувся.

— Схоже на Геловін⁶. А тебе як?

Другий хлопець не ворухнувся. Лежав долілиць на осінній траві й розмірковував, немовби придумував собі нове ім'я. Густа, кудлата кучма лисучого каштанового волосся. М'ятно-зелені, як гірський криштал, очі задивилися кудись у далеч — углиб себе самих.

Нарешті він недбало увіткнув суху травинку в рот.

— Джим Найтшейд.

Грозовий торговець кивнув так, ніби наперед знав.

— Найтшейд. Нічна тінь⁷. Ну й прізвище!

— Якраз йому годиться, — втрутився Вілл. — Я народився за хвилину до півночі тридцятого жовтня, а Джим — хвилину після півночі. Отже, тридцять першого.

— На Геловін, — додав Джим.

Самим своїм голосом хлопці переповіли історію свого життя, передали гордість за матерів, що жили в сусідніх будинках, разом потрапили до лікарні й пустили на світ синів. Спершу світлого, а за якусь хвилину — темного. То була історія спільних святкувань. Щороку Вілл запалював свічки на торті за хвилину до півночі, а Джим задував пломінці — з початком останнього дня місяця.

Ось стільки випалив Вілл, ось стільки мовчки підтвердив Джим. Стільки почув торговець, що спішив перед бурею, а тут чомусь забарився й придивлявся до двох приятелів.

— Галловей, Найтшейд, — повторив він. — То ви, кажете, без грошей?

Подумки картаючи себе за добросердість, крамар помацав у торбі й видобув чудернацьку залізну штуковину.

— Добре. Беріть задурно. Чому, спитаєте? А тому, що в один із цих будинків ударить блискавка. Без цього пристрою — бабах! Вогонь і попіл, смалене м'ясо і згар! На!

Він простягнув громовідвід. Джим не ворухнувся, але Вілл схопив залізяку й похлинувся:

— Ого, яке воно важке! І дивне. Я ніколи не бачив таких громовідводів. Поглянь, Джиме!

По-кошачому потягнувшись, той нарешті повернув голову. Зелені очі широко розплющились і зразу ж примружились. Металічна штука мала вигляд кованого півмісяця на півхресті. Обрамлений прилютованими дрібненькими завитками та закрутками стрижень покривали чітко викарбувані чужоземні слова — язика скрутиш, а не вимовиш. Цифри склалися в загадкові числа й перемежувались із зображеннями чи то тварин, чи то комах, найжачених лускою, щетиною та іклами.

— Це з Єгипту, — кивнув носом Джим на прилютованого жука. — Скарабей.

— Так і є.

Джим прищулив очі.

— А ось ці курячі сліди — фінікійські літери.

— Правильно!

— А навіщо вони тут?

— Навіщо? — перепитав торговець. — Оці єгипетські, арабські, абіссинські та чоктавські знаки? А по-якому говорить вітер? До якої нації належить буря? Звідки приходить дощ? Якого кольору блискавка? Куди дівається грім, коли стихне? Хлопці, треба знати всякими мовами, як заклинати вогні святого Ельма, оті блакитні світляні кулі, що шиплячими котами нипають по землі. На весь білий світ тільки мої громовідводи можуть зачути й відігнати всяку грозу, хай там по-якому вона заговорить і хоч якої подоби набере. Нема такого гучного грому, якого не зумів би вшептати цей пристрій.

Але Вілл задивився кудись поза його плечі.

— У котрий? — спитав він. — У котрий саме будинок вона влучить?

— Хочеш дізнатися? Зажди. Хвилинку...

Уважно розглядаючи обличчя друзів, грозовий крамар бубонів:

— Багато хто притягує блискавиці, всотує їх, як ото кішка подих немовляти. Є люди з негативною полярністю, а є з позитивною. Той світиться в пільмі, а той гасне. Ось ви двоє...

— А звідки ви взяли, що бабахне десь тут? — перебив Джим, саянувши очима.

Грозовик сіпнувся.

— Таж у мене є ніс, очі й вуха. Ось ці два будинки, ці колоди! Прислухайтесь!

Друзі прислухалися. Здається, й справді стіни піддаються холодному вечірньому вітру. А може, й ні.

— Знайте: блискавка, як і річка, потребує русла. Горище одного з цих будинків — не що інше, як пересохле русло. Не дочекається, коли нарешті його заповнить блискавиця. Сьогодні вночі!

— Вночі? — з радощів Джим усівся.

— Буде не проста собі гроза! — сказав торговець. — Це вам каже Том Ф'юрі. Не хто, а Ф'юрі — шаленство, несамовитість, лють! Підхоже прізвище для продавця громовідводів, га? Чи я його *вибирав*? Ні! Може, це воно припало мене до моєї справи? Так! Підростаючи, я не раз бачив, як скачуть на світ надхмарні вогні, як прожогом утікають від них люди. Отож спало мені на думку: складу-но графік ураганів, позначу на карті бурі, а тоді випереджатиму їх, потрясаючи в руках залізними кийками, моїми чудовими оборонцями. Я убезпечив сто тисяч бозна-скільки мирних богобійних осель. Тому-то слухайте мене, хлопці, коли кажу, що вам конче треба убезпечитися. Залізьте на дах, якнайвище прибийте цей пристрій та добре заземліть. Зробіть це, поки не стемніло!

— Але на котрому саме будинку?! — перепитав Вілл.

Торговець відхилився, висякався у величезну хустину, а потім повільно посунув моріжком, ніби до величезної бомби із цокітливим годинниковим механізмом.

Він торкнувся поручнів на Вілловому ганку, легко провів рукою по стовпі та підлозі, заплющив очі, притулився до стіни й якусь хвилину прислухався до мови кісток оселі. Тоді, вагаючись, так само обережно рушив до сусіднього Джимового дому.

Джим встав, щоб краще бачити.

Торговець простягнув руку. Торкнувся, постукав, провів кінчиками пальців по старій фарбі.

— Цей, — нарешті озвався він. — Це він.

Джим виглядав гордим.

— Це твій будинок, Джиме Найтшейде? — запитав не озираючись він.

— Мій. — сказав Джим.

— Я й так здогадався б.

— А з моїм що буде? — втрутився Вілл.

Наставивши носа на його житло, грозовий крамар нюхнув.

— Нічого. Хіба що кілька іскор збіжать ринвами. Справжнє видовище буде тут, у Найтшейдів. Отак!

Він квапливо рушив до свого торбища.

— Пора мені. Гроза наближається. Джиме, не барися. А ні — то буде трах-бабах! Знайдуть тебе з розплавленими нікелями, даймами⁸ та індіанськими головами⁹. Ейби Лінкольни влютуються в «Міс Колумбії»¹⁰, а на четвертаках облізуть догола орли. Усе це добро розіллється, наче ртуть, у кишенях твоїх джинсів. Ба більше! Якщо підняти повіку бідолахи, вбитого

блискавкою, то на зіниці буде виразно видно, що він побачив останньої миті свого життя. Йй-бо, як на фото з «Кодаку»! Відобразиться той вогонь, що зійшов з неба, щоб вибити з тебе душу й пустити її вгору полум'яними сходами. Якнайвище прибий, хлопче, цю штуку, а то не доживеш до ранку! Торговець брязнув переповненою залізаччям торбою, крутнувся й пустився в дорогу, сполохано поглядаючи на небо, дахи та дерева. На ходу замружився й, пошморгуючи, забурмотів:

— Еге ж, сюди йде лихо. Чути його. Поки ще далеко. Але дуже швидко наближається...

Чоловік у темній грозовій одежі з насунутим на очі капелюхом хмарної барви зник. Зашелестіли дерева і якось враз постарілося небо. Стоячи на моріжку, Джим і Вілл принохувалися, чи не пахне вітер електрикою. Поміж них на траві лежав громовідвід.

— Джиме, — обізвався Вілл, — не стій тут стовпом. Таж сказано про твій дім. Ти прибу'єш цю залізачку чи ні?

— Ні, — всміхнувся приятель. — Навіщо псувати потіху?

— Яку ще потіху! Ти що, здурів? Зараз я притягну драбину, а ти принеси молотка, цвяхи та дрiт.

Джим стояв як укопаний. Вілл метнувся додому й скоро повернувся з драбиною.

— Джиме, подумай про маму. Хочеш, щоб вона згоріла?

Вілл приставив драбину до стіни, забрався на дах і глянув униз.

Джим помалу підійшов і став лізти вгору.

Далеко, над потемнілими від хмар пагорбами, гуркнув грім.

Понад Найтшейдовим дахом повітря пахло свіжістю й сирістю.

Навіть Джим із цим згодився.

• 2 •

Нема нічого кращого на світі, ніж книжки про те, як катують водою, відрізають по шматочку від тіла або ж ллють розплавлену лаву з міських мурів на голови лицедіям та фігляркам.

Так казав Джим Найтшейд, отаке він і читав. Якщо не про пограбування Першого національного банку, то про те, як змайструвати рогатку або вимудрувати з чорних парасольок маскувальний костюм кажана на вечір пустощі¹¹ перед Геловіном.

Усе це лилося з Джимових уст.

І вливалось у Віллові вуха.

Подібна мова велася, поки друзі прилаштовували громовідвід на даху. Вілл гордився цією роботою, а Джим соромився її — як вияву боягузтва.

Тим часом день добігав кінця. Уже й по вечері. Пора вибиратись у щотижневий похід до бібліотеки.

Як і всі хлопчачки, вони завжди добиралися кудись не от так собі: попутно визначали мету й стрімголов — лікті-ножиці — пускалися до неї. Жоден із двох не перемагав. Жоден не прагнув цього. Просто їм, щирим приятелям, ненастанно хотілося бігти поруч, плече до плеча, тінь до тіні. Руки водночас хапалися за ручки дверей бібліотеки, груди разом розривали фінішні стрічки, тенісні туфлі обох прокладали дві рівнобіжні траси по газонах, понад живоплоти, попід деревами з білками-глядачами. Ніхто не програвав, перемагали обидва, й тим вони берегли свою дружбу до пори втрат.

Так воно діялося й цього вечора, коли о восьмій хлопці віддалися на волю теплому вітру, а невдовзі вже прохолодному, та гайнули до середмістя. Від пальців до ліктів окрилилися руки, і ось повітряна осіння ріка прозорими напливами принесла друзів на місце. Три східці вгору, шість, дев'ять, дванадцять! Бац! Долоні лягнули по бібліотечних дверях.

Джим і Вілл вишкірилися один до одного. Усе чудово — дарують вітерець тихі жовтневі вечори, чекає бібліотека з зеленими абажурами і з папірусними порохами.

Джим насторожився.

— Що це?

— Вітер. Що ж іще?

Примружившись, Джим глянув на обрій.

— Наче музика...

— Не чую музики.

— Стихла, — труснув головою Джим. — А може, й не було. Ходімо! Вони відчинили двері й ступили крок.

І завмерли на порозі.

Перед ними залягли в очікуванні глибини бібліотеки.

Зовні, в звичайному світі, небагато що відбувається. А тут, в особливій ночі країни з паперу та шкіри, завжди може трапитися все що хоч. Прислухайся — почуєш, як волають десятки тисяч людей, та так тонко й пронизливо, що тільки пси стрепенають вухами. Мільйонний люд волочить гармати й вигострює гільйотини. Китайці в шерехах по чотири одвічно крокують вдалину.¹² Еге ж, незримо й нечутно, але Джим та Вілл

наділені слухом, нюхом, як і даром язиків. Тут фабрика прянощів із далеких країв. Тут дрімають незвідані пустелі. Вгорі навпроти входу стоїть стіл, за яким міс Вотрісс ставить багряну печать на позичених книжках, а отам позаду цієї привітної літньої пані — Тибет, Антарктика й Конго.

Отуди — через Зовнішню Монголію — подалася міс Віллз, ще одна бібліотекарка, спокійно несучи часточки Пекіна, Йокогами та Целебусу. А нижче, в третьому проході між стелажми, підстаркуватий чоловік шепоче віником у сутінку, підмітаючи просипані прянощі...

Вілл задивився на нього.

Вічна дивовижа — ось цей старий, його ім'я, робота.

«Чарлз Вільям Галловей... — думав Вілл. — Він мені не дід, не древній заблудлий дядько, як можна було б гадати, а... таки *батько*...»

Батька ж вразило усвідомлення, що цей гість окремішнього світу — глибочезного, аж на двадцять тисяч фатомів¹³ — не хто інший, а рідний син. Кожного разу, коли Вілл виникав перед ним, Галловей-старший бентежився, немовби, відколи вони зустрілися, минули цілі віки, за які один постарівся, а другий залишився юним. І це стояло між ними.

Старий усміхнувся здалеку.

Батько і син уважно рушили назустріч один одному.

— Невже це ти, Вілле? Від ранку ще на дюйм підріс. — Чарлз Галловей повернув голову. — Джим? Очі потемніли, щоки побіліли. Щось тобі, мабуть, добраче допекло.

— Чортівня, — відповів Джим.

— Чортів тут немає. А ось «Пекло» є. Аліг'єрі.

— Алегорії? Такого не знаю, — сказав Джим.

— Я помилився, — засміявся батько. — Мав би сказати Данте Аліг'єрі. Поглянь-но. Ілюстрував пан Доре. Геть усе показав у пеклі. Краще й не буває. Ось душі по горлянку загрузли в багнюці. Ось хтось догори ногами, навиворіт.

— Ну й ну! — Джим гортав сторінки й розглядав ілюстрації. — Чи є у вас картинки з динозаврами?

— Це в сусідньому проході. Ходімо.

Підвівши хлопців до стелажу, Галловей-старший узяв кілька книжок.

— Будь ласка. «Птеродактиль, повітряний змій-винищувач!» — прочитав він. — А як тобі «Барабани Судного дня: сага про громових ящерів»?¹⁴ Догодив я тобі, Джиме?

— Ще й як!

Батько підморгнув Віллові. Син відповів тим самим. Вони стояли один проти одного — підліток і дорослий. Різнилися барвою волосся — біло-стигле збіжжя проти місячного сяйва, й видом на лиці — літнє яблуко проти зимового. «Батько, — думав Вілл, — батько... він виглядає, як... як я в розбитому дзеркалі!»

Раптом Вілл згадав, як уночі траплялося вставати по малій потребі, а тоді вдивлятися в місто. Там світилось одним-одне вікно — в бібліотеці. Забарившись допізна — бувало, що й до другої години, Галловей-старший читав і щось шепотів собі в тропічно-смарагдовому сяйві ламп. Сумно і втішно було споглядати те світло й відчувати, що старий... — Вілл запнувся, добираючи інше слово, — ..батько тут в усьому цьому сутінку.

— Сину, — звернувся старий, за сумісництвом прибиральник, а з волі випадку ще й батько, — а тобі чого хочеться?

— Га? — стрепенувся Вілл.

— У якому капелюсі має бути книжка? Білому чи чорному?

— Книжка? В капелюсі?

— Наприклад, Джим, — повів батько, походжаючи далі і погладжуючи книжкові корінці, — носить чорні ковбойські капелюхи. І книжки вибирає відповідні. Як-от про Джеймса Моріарті¹⁵. Правда, Джиме? Не тепер, то в четвер, але таки перейдеш від Фу Манчу¹⁶ до Нікколо Макіавеллі — невеликого темного фетрового котелка. Або ж зразу до доктора Фауста — здоровенного чорного стетсона. Ну а тобі, Вілле, випадають друзяки в білих капелюхах... Ось Махатма Ганді, трохи далі — Тома Аквінський, а на вищому рівні... скажімо, Будда.

— Якщо ти не проти, — відповів Вілл, — я б волів «Таємничий острів».

— До чого тут чорні та білі капелюхи? — насупився Джим.

— Колись давно, — сказав батько, простягаючи синові книжку Жуля Верна, — я мусив вирішити, в якому кольорі ходити.

— І в якому ж? — спитав Джим.

Спантеличившись, Галловей-старший сутужно засміявся.

— Мене дивує, що ти ще питаєш. Вілле, скажи мамі, що я скоро буду. А тепер, хлопці, забирайтеся звідси. Міс Вотрісс! — приязно звернувся він до бібліотекарки на вході. — На вас сунуть динозаври і таємничі острови.

Грюкнули двері.

Небесним океаном плили ясні зірки.

— До чорта! — Джим понюхав повітря з північного боку, тоді з південного. — Де ж ця буря? Той клятий крамар пообіцяв... Я ж мушу побачити, як блискавка збігає моєю ринвою!

Давши вітру потріпати одержу, покуйовдити волосся й погладити шкіру, Вілл мляво відповів:

- Гроза буде. Удосвіта.
 - Хто сказав?
 - У мене гусяча шкіра на руках. Вона каже.
 - Чудово!
- Вітер здув Джима.
Таким самим повітряним змієм Вілл кинувся навздогін.

• 3 •

Задивившись услід хлопцям, Чарлз Галлоуей поборов раптовий порив, щоб не помчати з ними за компанію. Знав, як їх підхоплює вітер і несе в різні місцини — досі таємничі, а згодом... Ніколи вже не будуть такими. У душі ворухнулася смутно якась тінь. Такого вечора гайнути б разом із ними, то й печаль не дошкуляла б.

«Цікаво! — подумав старий бібліотекар. — Вілл біжить, бо біжить. Джим біжить, бо бачить попереду якусь ціль. А проте вони, дивна річ, біжать разом. У чому ж річ? — розмірковував він, ідучи бібліотекою й гасячи світло, гасячи світло, гасячи світло. — Невже все вирішують завитки на кінчиках пальців? Чому деякі люди — неначе безтурботне чиркання цвіркунів¹⁷, неначе тремтіння вусиків, суцільний клубок нервів, що вічно плутаються, то вислизаючи, то вмить в'яжучись? Усе своє життя, від самого сповитку, вони підливають олії до вогню, блищать потом на губах і світять очима. Вічно голодні й сухорляві ці Цезареві друзі¹⁸. Всього лиш дихаючи, живляться пільмою.¹⁹

Отакий він, Джим, — колючий, мов ожина, і ядучий, мов чемериця.

Ну а Вілл? Ніби останній персик на вершку дерева влітку. Кинеш оком на таких, як він, — мимоволі просьльозишся. Вони добре почуваються, добре виглядають, та й самі добрі, хоч не гребують задля пустощів попсіяти з моста чи при нагоді поцупити дешевеньку стругачку до олівців. Але не в тому річ. Просто з першого погляду видно, що все життя вони зароблятимуть стусани, садна, синці та гулі й дивуватимуться: чому? ну чому так сталося? як могло таке статися саме зі мною?

Натомість Джим усе передбачає. Бачить, на що заноситься, спостерігає початок цього і кінець, залізує сподівані рани й ніколи не питає — чому. Попросту знає. Він завжди про це знав. У прадавні часи таким знанням був наділений той, хто мав вовків за денних пестунів, а левів за нічних

приятелів. Чорт, він знає не головою — саме його тіло знає. Поки Вілл перев'язує котру вже з ліку подряпину, Джим відскакує, ухиляється, уникає неминучого нищівного удару.

Ось вони, ген-ген. Щоби бігти пліч-о-пліч, Джим трохи сповільнює, а Вілл надає. Джим розбиває дві шибки в будинку з привидами, бо Вілл поряд, а Вілл — хоча б одну, бо Джим дивиться. Господи, як охоче ми стромляємо пальці в глину, з якої зліплені ближні! Ось вона, дружба: кожен бавиться в гончаря, аби тільки побачити, що вдасться виліпити з іншого.

Джиме, Вілле, — подумав Чарлз Галлоуей, — незнайомці ви мої. Біжіть собі далі. Колись я наздожену вас...»

Двері бібліотеки роззявились і грюкнули.

За п'ять хвилин він увійшов до салуну на розі перехилити чарку — щовечора звичну й лише одну. Встиг почути чийсь слова:

— ...я читав, що італійці, відкривши спирт, вважали його найбільшою своєю знахідкою за всі часи. Еліксиром життя! Знаєте?

— Ні, — не повернувши голови, відказав бармен.

— Звичайно, — вів далі чолов'яга, — це ж тільки перегнане вино. Дев'яте-десяте століття. Ніби вода. Але палить, тобто не тільки обпікає рот і шлунок, а сама горить. Отож італійці вирішили, що їм вдалося змішати вогонь із водою. Вогняна вода. Еліксир життя, їй-бо. А може, вони не дуже-то й помилялися, маючи спирт за чудодійний напій, ліки проти всіх недуг. То як, виг'ємо?

— Мені цього не треба, — відповів Галлоуей. — Це комусь у моєму нутрі хочеться.

— Кому?

«Хлопчиськові, яким я колись був, — подумав Галлоуей. — В осінні вечори його, наче листя на вітрі, носило вулицями».

Годі було висловити це вголос. Заплющивши очі, він помалу пив і дослухався, чи не ворухнеться всередині ота тінь, чи не шелесне глибоко в кістках, складених на спалення, та так і не спалених.

• 4 •

Вілл зупинився й задивився на вечірне п'ятничне місто.

Коли на будинку суду озвався дзиґар, відбиваючи дев'яту, всюди ще світилося і в крамницях кипіла торгівля. Але з останнім ударом

здригнулись пломби в зубах городян, перукарі заходилися стягати накидки, припудрювати клієнтів і спроваджувати за двері; в аптеці затих сифон, що весь день шипів, наче зміїне кубло, спинилось комашине дзижчання неонових ламп, а весь блискучий обшир дешевого універмагу, де незліченні дрібнички з металу, скла й паперу чекали, поки їх хтось вивудить, раптово запав у пільму. Заковзали шторки, загрюкали двері, скреготнули зубцями ключі в замкових шпаринах, люди розліталися разом з ордами газетних клаптів, що мишачо вгризалися їм в каблуки.

Раз-два — і вже ні душі.

— Ого! — скрикнув Вілл. — Люди втікають, ніби від бури!

— Так і е! — заволав Джим. — Від нас!

Приятелі тупотіли, колотили й гриміли по залізних ґратках і люках, проминаючи три десятки крамничок — темних, напівтемних і завмираючих у пільмі. Місто вимерло, коли вони повернули за ріг і побачили, як в темноту, сам собою, пірнає дерев'яний індіанець з тютюнової крамниці²⁰.

— Гей! — визирнув з-за індіанського плеча містер Тетлі, господар закладу. — Не налякалися, хлопці?

— Не!

Однак Вілл тремтів. Відчував, що з прерій накочуються хвилі дивного холодного дощу, ніби на безлюдний берег. Закортіло опинитися вдома, під шістнадцятьма ковдрами і подушкою, коли блискавка розітнула небо над містом.

— Містере Тетлі, — тихо озвався він.

Тепер уже два дерев'яні індіанці стовбичили в насиченому тютюновому присмерку. Завмерши посеред свого жарту з розкритим ротом, крамар прислухався.

— Містере Тетлі.

Він чув щось удалині, несене вітром, але не міг збагнути, що ж це.

Друзі позадкували.

Торговець не бачив їх. Не рухався, тільки дослухався.

Вілл і Джим покинули його й побігли геть.

За три спорожнілі квартали від бібліотеки їм трапилася ще одна здерев'яніла постать.

Під дверима своєї перукарні застиг містер Крозетті з ключем у тремливих пальцях. Він не зауважив, що хлопці зупинилися.

Що їх зупинило?

Сльоза.